

Това ще бже цѣло благодѣяние за труженицитѣ на перото. То ще даде единъ мощенъ тласъкъ за развитието на нашата книжнина. И това велико културно дѣло ще се дължи само на нѣколко милиона — не вѣрваме да бждатъ повече отъ десетина, — въ единъ шестмиларденъ бюджетъ Правителството ще запише въ своя активъ една истинска и велика заслуга къмъ народа, ако го извърши“.

*

В. „Радикалъ“ отъ 5. XII. м. г. въ уводна статия подъ заглавие „За българската книга“ писа :

„Ние се намираме предъ страшенъ фактъ — изчезването на българската книга. Катастрофитѣ отъ войната донесоха катастрофи за българската книга. Фалираха нѣколко голѣми книгоиздателства по липса на пазаръ; други, и то най-солиднитѣ, престанаха да издаватъ други книги, освенъ учебници и училищни пособия; спиратъ всѣка година редица хубави литературно-обществени списания, а останалитѣ прекарватъ криза; писателитѣ бедствуватъ и сж принудени нерѣдко да се огвѣватъ предъ държавната властъ за подкрепа съ цената на своята независимостъ и общественъ моралъ. Издаването на единъ наученъ трудъ днесъ е придружено съ такъвъ рискъ, че се явява едва ли не като подвигъ дори за най-голѣмитѣ издателски фирми. Защото острата стопанска криза въ България засегна предимно, дори изключително, интеллигенцията, която си остава главния пазаръ на печатната книга. Забогатѣлитѣ отъ войната нѣматъ ни интересъ, ни култивирани вкусове за една сериозна книжнина. За тѣхъ книгата е луксъ, който примамва вниманието дотолкова, доколкото въ нея могатъ да намѣрятъ отговоръ на своето разхайтено любопитство, на сензациитѣ и пикантериитѣ на деня. Научни трудове и здрава художествена литература, която изисква по-голѣма съсредоточеностъ и напорежение, сж чужди за новата, материално обезпечена публика. И нѣкога, па и сега, тѣ си оставатъ дѣлъ на оная интеллигенция, която днесъ най-много пѣшка подъ ударитѣ на скжпотията.

Фактътъ съ изчезването на българската книга и съ изпразването на книгоиздателскитѣ фирми отъ родната литература, иде да прибави нови грижи къмъ и безъ това тежката българска действителностъ. Школското образование, което особено въ малкитѣ градове и въ селата, се допълваше преди войнитѣ съ самообразованието въ народнитѣ читалища и библиотеки, днесъ се завършва между училищнитѣ стени, безъ младежтъ да има възможностъ да продължи по-нататъшното си развитие. Младежъта остава съ ограничено школско образование, което и безъ това е повърхно и недостатъчно; духовната култура замира, защото е продуктъ на оная, който я създава, и на оная, който я наскжпчава.

Тоя голѣмъ въпросъ бѣ сложенъ преди нѣколко дни на обсжждане предъ видни български общественици и писатели по инициативата на Читалищния съюзъ. Изтъкна се отъ всички съ рѣдко единомудрие, че нашитѣ читалища могатъ да изиграятъ спасителна роля въ повдигането на родната книжнина, като станатъ пазаръ на българската книга и огнище, отдето ще се афишира всѣко ново списание, или книжовна инициатива.

Но нашитѣ читалища днесъ, особно следъ войнитѣ, сж изостанали твърде назадъ. Ентузиазмътъ, който се проявяваше въ тѣхъ преди и въ първитѣ години следъ освобождението, замира. Народническата вълна, която изгради толкова читалищни салони и градски библиотеки и създаде редъ мѣстни археологически музеи и театрални зали, отдавна е затихнала подъ тежкитѣ нужди на живота. Въпрѣки благороднитѣ усилия на Читалищния съюзъ да